

**Principy práce s žáky s
odlišným mateřským
jazykem (OMJ)**

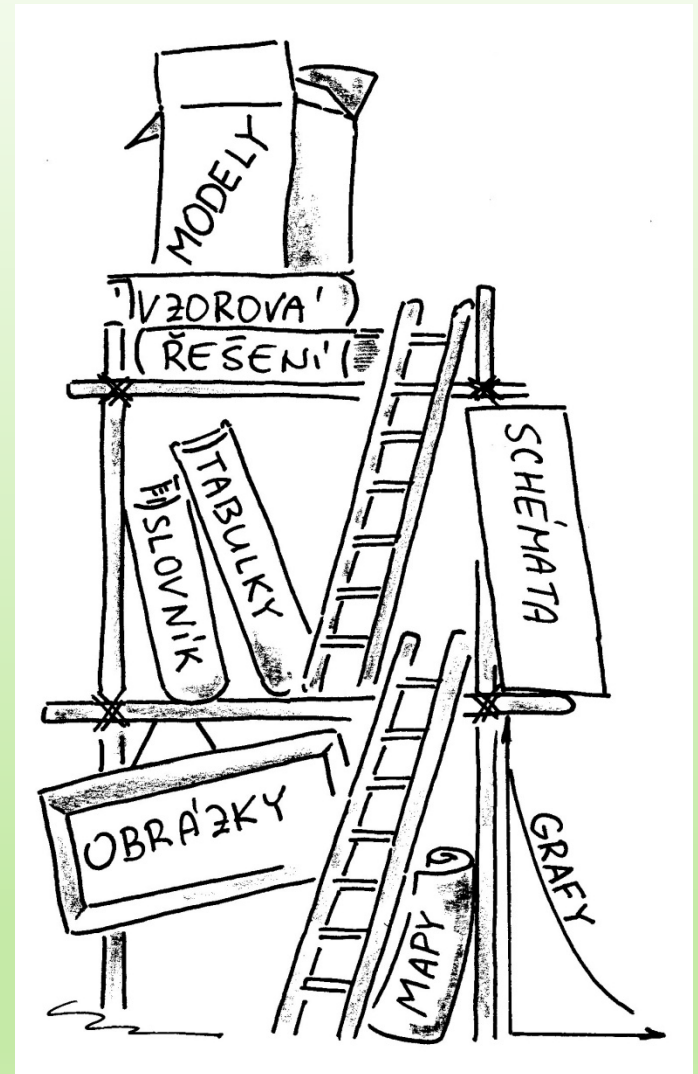
Principy práce

- **propojujeme výuku obsahu a jazyka**
- **aktivujeme předchozí zkušenosti a znalosti žáků**
- **využíváme grafických vizualizací obsahu**
- **vytváříme prostor pro komunikaci**
- **vytváříme prostor pro aktivní produkci jazykových dovedností**
 - jsme srozumitelní
 - používáme jednoduché příklady
 - kontrolujeme pravidelně pokroky žáka
 - učíme pro život
 - zohledňujeme, co je v momentálních možnostech žáka

Scaffolding

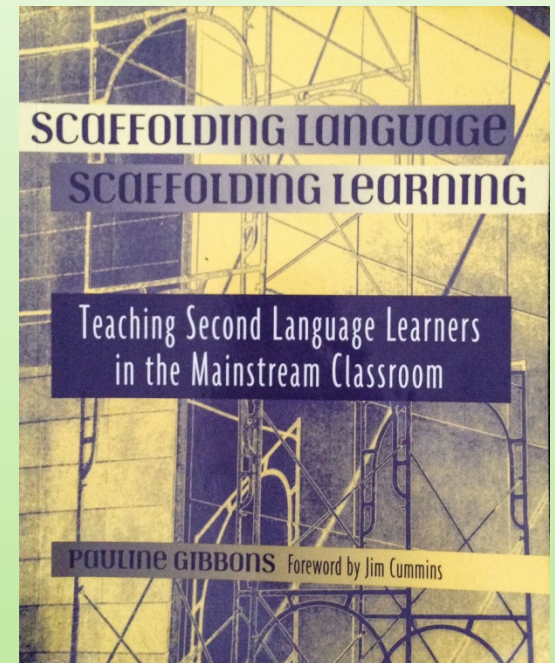
<http://homen.vsb.cz/~ber30/texty/zajimavosti/hrabova/stavba1.jpg>

<http://clil.nuv.cz/metodologie-clil/11-planovani-a-struktura-clil-hodin/12-6-strategie-zvana-scaffolding.html>

Možnosti scaffoldingu

- a) **individuální (i odlišné) úkoly v hodině**
- b) **doučování a příprava na hodiny předem**
- c) **inkluzivní přístup** - tj. změna konceptu výuky, aby odpovídala na potřeby všech žáků, předem promyšlené podpůrné aktivity

Aktivace předchozích zkušeností a znalostí

Jak proběhla aktivace předchozích zkušeností a znalostí v lekci?

Jaké další příklady Vás napadají?

Propojení jazyka s obsahem

- Žáci s odlišným mateřským jazykem (OMJ) se neučí nejprve jazyk a pak odděleně obsah předmětů

**→ obsah se učí zároveň s jazykem
(a naopak)**

- Při plánování výuky je potřeba hledat způsoby, jak propojit učení se jazyku (slovní zásoba, fráze) a učení se obsahu.

Příklad s magnetismem (P. Gibbons):

Podívej, už se hýbou!....Tamty se nepřilepily...zkus ještě tyhle.

při pokusu s magnety

Zjistili jsme, že plechovky se přilepily k magnetu...

popis pokusu ostatním

Náš pokus ukázal, že magnety přitahují některé kovy.

písemná zpráva z pokusu

Magnetická přitažlivost se objevuje jen mezi železitémi kovy.

část dětské encyklopedie

Propojení obsahu a jazyka

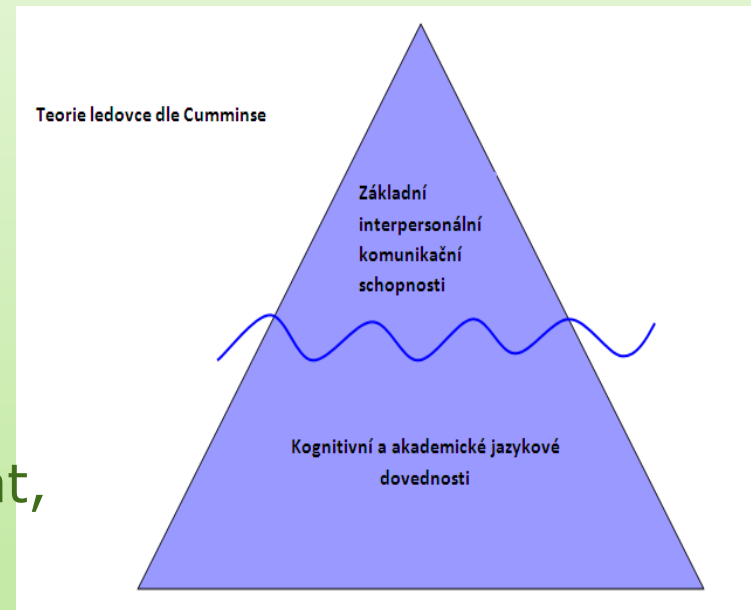
Čeština, kterou používáme v prostředí školy, je „rozdělena“ na

- **komunikační jazyk**

(o přestávce, omlouvání, v jídelně, skupinová práce při výuce)

- **akademický (odborný) jazyk.**

(výklad učitele, otázky k tématu, učebnice, referát, zkoušení, testy)

→ **Každý učitel je zodpovědný za výuku (akademického) jazyka.**

Včetně učitelů *nejazykových* předmětů.

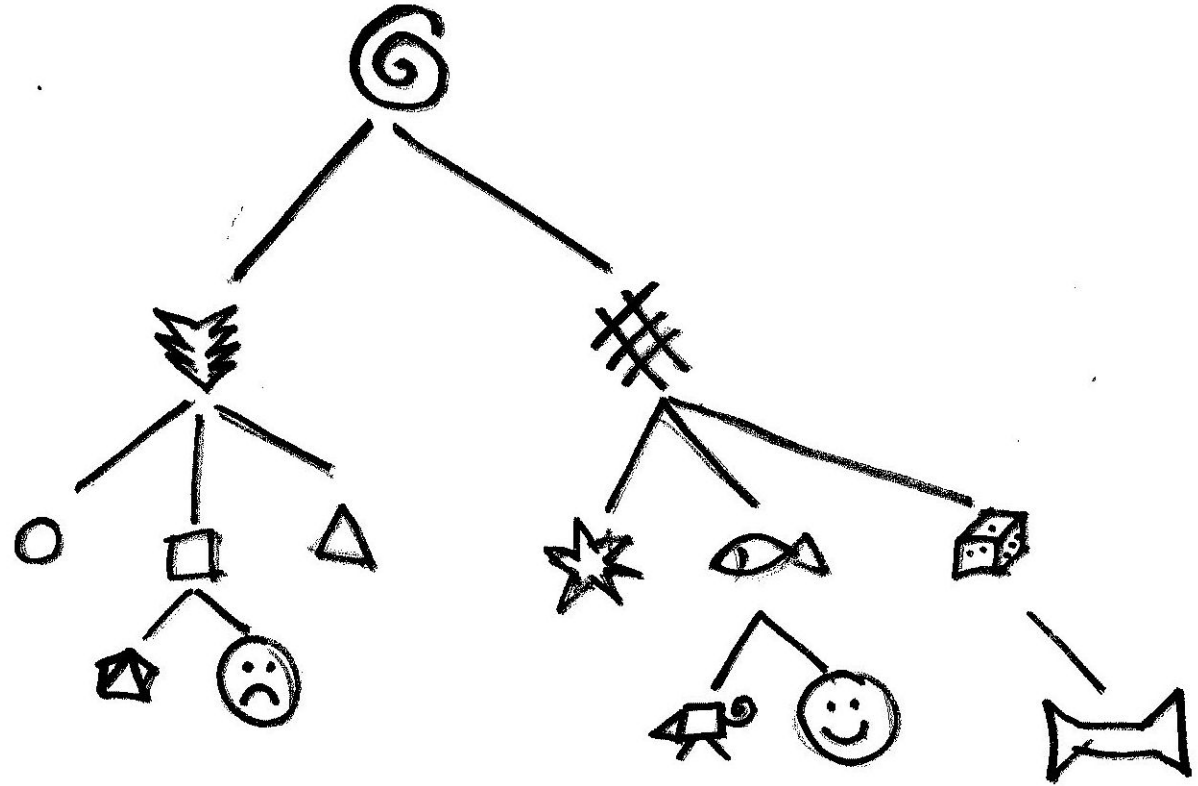
Při plánování si stanovujeme **obsahové i jazykové cíle.**

Jazykový a obsahový cíl

Obsahový cíl – „Co chci, aby žáci uměli?“ - jaké znalosti, dovednosti si v hodině osvojí nebo vyzkouší

Jazykový cíl – „Co chci, aby žáci říkali/psali/četli/poslouchali?“

(pro žáky s OMJ to znamená: jaká konkrétní slova a jaké konkrétní fráze, jazykové prostředky budou potřebovat nebo používat)

Příklad z výuky – slovní úlohy

Co žákovi pomohlo úkol zvládnout?

Jaké principy tam vidíme?

Vědomostní struktury (Mohan, 1986)

Klasifikace	Principy	Hodnocení
Popis	Pořadí	Volba

Vědomostní struktury (Mohan, 1986)

<p>KLASIFIKACE</p> <p><u>Ukázka myšlenkových dovedností:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Klasifikování • Identifikování • Porozumění • Aplikování nebo vyvíjení pojmů <p><u>Ukázka jazyka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Slovesa: <i>být, patřit, obsahovat, skládat se, mít</i> • Porovnávání: <i>více/méně než; vyšší/nížší než</i> • Klasifikace: <i>zahrnuje</i> <i>pod, nad, ...</i> 	<p>PRINCIPY</p> <p><u>Ukázka myšlenkových dovedností:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vytváření hypotéz • Interpretace dat • Děláné závěrů <p><u>Ukázka jazyka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Příčina/důvod: <i>následek/ důsledek/ příčina toho je...; díky tomu se..., proto</i> • Podmínky a kontrast: <i>když...tak...</i> • Předpovědi: <i>pravděpodobně, asi</i> • Zobecnování a vysvětlování: <i>většinou, naprosto, vždy,</i> 	<p>HODNOCENÍ</p> <p><u>Ukázka myšlenkových dovedností:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Hodnocení • Poměrování (žebříček) • Posuzování • Oceňování <p><u>Ukázka jazyka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Popis pocitů a emocí: <i>rád/ nerad, (ne)uspokojivé, dostatečné (ne..)</i> • Hodnotící přídavná jm.: <i>dobrý/ správný/špatný</i> • Slovesa: <i>radši bych, chtěl bych, dávám přednost, mám radši, ale i myslím si, že..., podle mého názoru...</i>
<p>POPIS</p> <p><u>Ukázka myšlenkových dovedností:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Pozorování • Identifikování • Srovnávání <p><u>Ukázka jazyka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Slovesa: <i>být, mít, vypadat, ...</i> • Zájmena/spojky: <i>kdo, kde, kam, kdy, ...</i> • Předložky místa: <i>mezi, pod, u, ...</i> 	<p>POŘADÍ</p> <p><u>Ukázka myšlenkových dovedností:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Srovnávání událostí • Sledování směrů • Předpovídání pořadí <p><u>Ukázka jazyka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Logická a chronologická spojení: <i>během, potom/ pak, další, nakonec, ...</i> • Předložky času a místa: <i>v, okolo, mezi, u, k, ...</i> 	<p>VOLBA</p> <p><u>Ukázka myšlenkových dovedností:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybírání • Utváření/ hledání řešení • Řešení problémů • Identifikace témat / otázek <p><u>Ukázka jazyka</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Modální slovesa: <i>mocet, muset, mělo by se, bude</i> • Žádosti/ nabídky: <i>můžu</i> • Preference: <i>radši bych, dávám přednost</i>

Typy klíčových vizuálů

Klasifikace síť, strom, graf, databáze	Principy diagram, graf, tabulka, cyklus (kruh)	Hodnocení hodnotící graf, mřížka, známkovací knížka
Popis obrázek, plán, kresba, slide, mapa	Pořadí vývojový diagram, cyklus (kruh), komiks, časová osa	Volba rozhodovací strom, vývojový diagram

Proč klíčové vizuály

Popis hmyzu:

Jméno	Nohy	Křídla	Tykadla	Poznámky
tiplice	6	2	2	dlouhý štíhlý ocas
vážka	6	4	2	dlouhý štíhlý ocas
moucha	6	2	2	žádná
můra	6	4	2	chlupaté tělo

- rozvíjí slovní zásobu
- zvyšují porozumění obsahu
- usnadňují vyjádření o obsahu
- kontrolují porozumění jazyku i obsahu
- pomáhají strukturovat úkoly

Proč skupinová práce

Motto: Učení je proces, který se odehrává mezi jedinci (nejen uvnitř každého z nich).

→ **učení skrze spolupráci.**

Jazyk, který jsme se naučili, a způsob jeho použití, závisí na sociálním kontextu a situacích, ve kterých jsme byli → co a jak se naučíme závisí hodně na tom, v jaké jsme společnosti.

Výhody skupinové práce

- zvyšuje INPUT (vstupy) jazyka
- zvyšuje OUTPUT (výstupy) jazyka
- jazyk v kontextu a pro konkrétní cíl
- „znásobení myšlenky“
- příležitost i potřeba se ptát => komunikace
- větší komfort v menší skupině

Jak zefektivnit skupinovou práci - principy na rozvoj jazyka

- jasné a přímo vyjádřené (explicitní) instrukce
- mluvení je pro úkol nutné
- jasný výstup skupinové práce
- úkol je žákovi kognitivně přiměřený
- úkol propojuje jazyk s obsahem

Vytvoření prostoru pro produkci jazykových dovedností

- Co pomohlo žákům produkovat text/odborně se vyjádřit?
- Co to znamená pro přípravu na hodinu?

